

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 81g/2022

privind excepția de neconstituționalitate
a articolelor 50 și 51 din Codul de procedură civilă

(recuzarea avocatului)

CHIȘINĂU

13 septembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Sorina Munteanu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 7 iunie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 13 septembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 50 și 51 din Codul de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, ridicată de dnii avocați Sergiu Radu și Ion Vîrlan, în interesele dnelor Anastasia Coban și Efrosinia Anton, în dosarul nr. 2-344/2022, pendinte la Judecătoria Strășeni, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Veaceslav Neguriță din cadrul Judecătoriei Strășeni, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Strășeni, sediul central, se află acțiunea civilă depusă de dna Lilia Grijincu împotriva doamnelor Anastasia Coban, Efrosinia Anton și domnului Coban Vitalie privind încasarea sumei debitoare.

4. La 12 aprilie 2022, dl avocat Sergiu Radu a depus, în interesele uneia dintre părâte, o cerere de recuzare împotriva dlui Igor Culava, avocatul nei Lilia Grijincu. Cererea de recuzare a fost respinsă ca inadmisibilă pentru că Codul de procedură civilă nu reglementează procedura de recuzare a avocaților părților.

5. La 18 aprilie 2002, dnii avocați Sergiu Radu și Ion Vîrlan au ridicat, în interesele dnelor Anastasia Coban și Efrosinia Anton, excepția de neconstituționalitate a articolelor 50 și 51 din Codul de procedură civilă, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa procedura de recuzare a avocaților în procesele civile.

6. Prin Încheierea din 18 aprilie 2022, Judecătoria Strășeni, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 55 Exercitarea drepturilor și a libertăților

„Orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 50

Temeiurile de recuzare a judecătorului

„(1) Judecătorul care judecă cauza urmează a fi recuzat dacă:

- a) la judecarea anterioară a cauzei a participat în calitate de martor, expert, specialist, interpret, reprezentant, grefier, executor judecătoresc, arbitru sau mediator;
- b) se află în raporturi de rudenie până la al patrulea grad inclusiv sau de afinitate până la al treilea grad inclusiv cu vreuna dintre părți, cu alți participanți la proces sau cu reprezentanții acestora;
- b¹) o rudă a sa până la al patrulea grad inclusiv sau un afîn până la al treilea grad inclusiv a participat, ca judecător, la judecarea aceleiași cauze;
- b²) este rudă până la al patrulea grad inclusiv sau afîn până la al treilea grad inclusiv cu un alt membru al completului de judecată;
- c) este reprezentantul legal al uneia dintre părți;
- d) și-a expus opinia asupra cauzei care se judecă;
- e) are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei ori există alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea și nepărtinirea lui.”

Articolul 51

Temeiurile de recuzare a expertului, specialistului, interpretului, grefierului

„(1) Temeiurile de recuzare a judecătorului specificate la art.50 se extind și asupra expertului, specialistului, interpretului, grefierului.

(2) Expertul și specialistul nu pot participa la judecarea cauzei și în cazul în care:

- a) depind sau au depins, pe linie de serviciu ori pe o altă linie, de părți sau de alți participanți la proces, sau de reprezentanții acestora;
- b) au efectuat o revizie ale cărei materiale au servit drept temei pentru intentarea procesului ori care sînt folosite la soluționarea cauzei respective.

(3) Faptul participării expertului, specialistului, interpretului, grefierului în aceeași calitate la judecarea anterioară a cauzei nu constituie temei pentru recuzarea lor.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

9. Autorii sesizării susțin că omisiunea de a reglementa motivele de recuzare a avocatului în articolele 50 și 51 din Codul de procedură civilă încalcă accesul liber la justiție și dreptul la apărare al justițiabililor.

10. Autorii sesizării pretind că dl avocat Igor Culava se află într-un conflict de interese, pentru că le-a reprezentat anterior pe doamnele Lilia Grijincu, Anastasia Coban și Efrosinia Anton într-un alt litigiu. Astfel, deși articolul 54 alin. (2) lit. a) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002 interzice avocatului să acorde asistență juridică dacă prestează sau a prestat servicii de asistență juridică unor persoane ale căror interese vin în contradicție cu interesele persoanei din cauza examinată, Codul de procedură

civilă nu prevede posibilitatea recuzării avocatului aflat în conflict de interese.

11. În acest context, autorii sesizării susțin că normele contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 8, 16, 20, 23, 26, 54 și 55 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor Parlamentului, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, ridicată de reprezentanții unor părți într-un proces din fața instanței de judecată, este formulată de subiecții cărora li s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Curtea reține că obiectul excepției îl constituie articolele 50 și 51 din Codul de procedură civilă sub aspectul omisiunii includerii apărătorului în categoria persoanelor care pot fi recuzate în cadrul procesului civil. Prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate sub aspectul contestat de autorii excepției.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă în care cererea de recuzare a avocatului Igor Culava, înaintată de unul dintre autorii sesizării, a fost respinsă ca inadmisibilă deoarece Codul de procedură civilă nu reglementează această procedură. Prin urmare, Curtea consideră că prevederile contestate au fost aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate și ar putea fi aplicate din nou, în eventualitatea formulării unei cereri similare.

17. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă această omisiune afectează un drept constituțional fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 35).

18. Autorii sesizării pretind că normele contestate contravin articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 7 [*supremația Constituției*], 8 [*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*], 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] și 55 [*exercitarea drepturilor și a libertăților*] din Constituție.

19. Curtea observă că autorii sesizării nu au prezentat critici de neconstituționalitate cu privire la articolele menționate. Autorii sesizării s-au limitat la simpla invocare a acestora, menționând doar despre apariția unui conflict de interese cu referire la avocatul reclamantei și despre inexistența unei instituții de recuzare a avocaților. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu

un argument (a se vedea DCC nr. 54 din 2 iunie 2020, § 30; DCC nr. 187 din 7 decembrie 2021, § 28).

20. Curtea a stabilit că, dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, ea s-ar substitui autorului acesteia în privința formulării unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (a se vedea DCC nr. 4 din 5 ianuarie 2021, § 23).

21. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 50 și 51 din Codul de procedură civilă, ridicată de domnii avocați Sergiu Radu și Ion Vîrlan, în interesele doamnelor Anastasia Coban și Efrosinia Anton, în dosarul nr. 2-344/2022, pendinte la Judecătoria Strășeni, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 13 septembrie 2022

DCC nr. 127

Dosarul nr. 81g/2022